

(א) [לא"צ אמרין שגבר], (ב) [דלמיא פסחים דנ:]

מוסף תוספות

א. עין שעמיק נסס האל"צ"ד. ב. וקראי בסביבת הבן סוף סוף הא קא מעקרא נחלה משבטא דאמא לשבטא דאבא. דעני יוזה. ג. דמשפחת אב קרייה משפחה ונמצא הבן מתייחס משני צדין משבט ראובן, והבת לא היתה מתייחסת לשבט ראובן אלא מצד אביה דמשפחת אמה משמעון. והא דרבת דמטות היינו וכו' לתקנת שבט ראובן הקפיד הכתוב, בין על נחלת אביה שהוא מראובן, בין על נחלת אמה שהיא משמעון, שהיו כבר הוסבה נחלת האם לשבט ראובן וכנחלת ראובן ומא. טו. ה. [גבי סיבת נחלת המשפט דאנחלת אם נמי, שהיא משבט שמעון הקפיד הכתוב שלא תסרב. טז. ו. אלא היה ס"ל לרב יימר שלא הותרו אלא לינשא למשפחת מטה אביה. טז.

רבינו גרשום

מאי ואומר. דכתב הכא: וכו' תימא. דליכא ליישמע מנכא מוכל בת מימיה נחלה דבעל יורשת את אשתו אלא משום כן הותרה תורה שלא תנשא לשבט אחר שהבן שיהיה לא ממנו יורש אותה ובהו נחשב אתר משפחת אביו שהוא משבט אחר והיינו הנתת נחלה ח"ש הבעל יורש אתתה דכתיב לא תסוב נחלה לבני ישראל מטתה אל מטה משמע בדקשבת הבעל הכתוב מדבר כי יוחי דלא לירית לה בעל שהוא משבט אחר דאי בהסבת הבן הכתוב מדבר. תרתי קריא בהסבת הבן למת לי. וכי תימא להכי כתיב תרי קריא בהסבת הבן דאי נסבה מטתה אחר עוברי עליו בלא דכתיב לא תסוב נחלה מטתה למטה ונשה כדכתיב וכל בת יורשת נחלת מטתה בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה ולא לאחד ולא ונשא מכלל עשה עשה. ת"ש דבעל יורשת דכתיב ולא תסוב נחלה גוי משמע דבסבת בעל הכתוב מדבר דאי בהסבת הבן כל הני קריא למה לי? וכי תימא ליעולם בעל לא ירית אלא נחלת הבת הכתוב מדבר. דאלעזר הוא דנסיב איתתא ומתה וירשה פנחס דהיינו בהסבת הבן. וקראי דבעל יורשת את אשתו דכתיב ושגוב הוליד את יאיר וגו'. וכי תימא הכי הוה מעשה דכפרתו דשגוב הוה קראי שתי' לה כי"ג ערים ערי דבן מיוזבן שקה אוקן ולא משום הסבה דבן [וכן] פנחס ויעולם בעל לא ירית. ומשני פנחס דובין מיוזבן לא מצית לשימיר דאם כן שקנאה נמצאת שדה חזרות לבעלים ביובל ונמצא אותו צדיק אלעזר בקרב בקרב שאינו שלו: אלא אימא ודאי. דריירי מוכן זבן ולפנחס הוה' אותה שדה משדה חרמים. שבאותו פרק היה משמר של פנחס שהיה לא ימכר ולא יגאל כל חום קיש קדשים הוא לה' דסתם שדה חרמים לכהן שנאמר כל חום בישראל לך יהיה ואם נפשך לומר אי"ב מה ת"ל קיש קדשים [הוא] אלא (א) מלמד שחל על קדשים כעל קדשים חמור' שהכל לכהן וכה"ג אמר' במס' ערכין (ף) חו"ג (ע"ב) הדשאת לא הוה אירע ביובל ויעולם בעל לא ירית ולהכי אוהר רחמנא וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל לא ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה לפי שאם היה משבט אחר ומתה והיתה לה בן היה יורשה והיתה מטת נחלה אבל כשתנשא למשפחת מטה אביה ליכא הסבת נחלה [דהוא] נמי הוי משבט אביה.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

וכי תימא. לא מפני שהבעל יורש את אשתו אלא מפני צן שחלד והוא יורשה והוא נקרא על שבת אצוי ועל סיבת הבן המורה מקפדת שהרי הוא קרוי לה מן הבעל: **הא שמע.** מקרא אחרונה [במדבר לז] לא תסוב וגו' הא תו למה לי אלא לאו לסיבת הבעל אלא לאשמעינן שהבעל

יורש: וכי תימא לעזור עליו בלאו ועשה. דתרווייהו בסיבת הבן ומה שגנה הכתוב לא נתכוין אלא להתרות שלא תנשא לשבט אחר כדי להתחייב מלקות דמקרא קמא לא שמעינן אלא עשה דכתיב ציה [שם] לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה אצל לא למטה אחר ולא הנה מכלל עשה עשה: **וכי תימא אלעזר הוא דנסיב איסתא ומסה.** צמי אלעזר וירמה פנחס צנה ולא אלעזר דאין הבעל יורש את אשתו אלא צנה יורשה ומתא לאשמעינן דבן יורש את אמו ומנהי קראי דלעיל דמיייר בסיבת הבן איכא לנמייר דכסינת הבת הוא דמיייר כדאשכחן לעיל צהדיא שהצת יורשת את אמה ואינטיכו הני קראי לשני לאוין ועשה כדאמרן אצל לא אשכחן דבן יורש את אמו צהדיא אלא מקל וחומר פריכא דליכא לנמיירך דיו והסתא אתא האי קרא דפנחס לאשמעינן דבן יורש את אמו ולא איירי בסיבת הבעל כלל: **הא שמע.** מפסוק חמישי ושגוב הוליד את יאיר [דה"א צ:]. **וכי תימא הסס נמי בני הוה.** כדאמרן [קולא:] צני פנחס שהיתה לו לשגוב אשה ומתה וירשה יאיר: **פרי קראי למה לי.** לאשמעינן שהבן יורש את אמו כמו הבת: **ויאיר דוזן מוזבן.** לקח בצפק הכהו עיירות ולא אתא קרא לאורויי לן מידי אלא עשרו של יאיר מראה לנו כמו שמנינו צהצנה מקומות צנזיאיס ולא מצעיא קאמר לא מצעיא דאס צירושות מיירי כדקאמרן דליכא למיירך תרי

בבא בתרא

ק"ב.

מנין יאיר שלא היה לשגוב. תימא לרש"י לא זכאי הארץ נמתלקה הארץ אמאי לא היה ליאיר שלא היה לשגוב א: **וכי תימא לעבור עליו בשני לאוין.** תימא הא היכא דליכא למידרש לא מוקמינן בלאוי יתייריט וכי תימא דהכי קאמר דלפילו אי

מוקמת להו בלאוי יתיירי איכא למילף שהבעל יורש את אשתו ללא משמע הכי בסמוך דקאמר לעולם קראי בסיבת הבן דשנינו: **אם בן תרי קראי צמה צי.** אע"ג דקרא קמא נמי שלא לזוך דכבר שמעינן ממותת משה סיבת הבן מ"מ צוה אינו מקפיד אי אשמעינן יהושע נמי סיבת הבן אצל מרי וזמני לית ליה לאשמעינן. רש"י: **אימא דנפלה ליה משרה חרמים.** תימא לרש"י דלמה דוחק כל כך כיון צהצא למימר דאתא קרא להראות עשרס הוה ליה למימר דפנחס ויאיר ירשו מאמס או מאבי אמס: (ו) ונראה לר"י גירסת הספרים דגרסינן א"ל אציי אי סלקא דעתך דבעל לא ירית - כו' ולא גרסינן הכא צין למ"ד בסיבת הבן צין למ"ד בסיבת הבעל אלא גבי אי אמרת צשלמא דרצ יימר צסמוך גרסינן ליה ושמאי דלקשי רצ פפא דלמא קראי בסיבת הבן מהדר אציי לשנויי הכי וקאמר אי אמרת צשלמא דבעל ירית וקרא אסיבת הבעל קפיד אתי שפיר הא דמשמע דאתי קרא למיעבד תקנתא אפילו לנחלת האס שלא תקוב מדכתיב ירושת שני מטות גבי איסור הסבה אע"פ שכבר הוסבה נחלת האס מ"מ קפיד קרא שלא תקוב יומר על ידי ינשוף הבת ובסיבת הבעל איכא תקנתא דמנסינן לה גברא דאצוהי משצטא דאצוהי ואימיה משצטא דאימיה דהשתא לא מתעקר ע"י סיבת הבעל יותר ממה שהוסבה כצד ואע"פ כשימות בעל ויירשנו צנו מתעקרא נחלת האס מצטא דאימיה לאשצטא דאצוהי שפיר הנין אצוהי ואינו מתעקרא או מתגרש ויירשה הבן הא לא איכפת ליה לפי אפשר לעשות תקנה לדבר זה אלא אי אמרת דבעל לא ירית וקראי במסיבת הבן כדקא פרכת כי קא מינסבא נמי לגברא דאצוהי משצטא דאצוהי ואימיה משצטא דאימיה מתעקרא נחלת האס על ידי הבן כדפרי' אלא ודאי בסיבת הבעל משמעו ולא הכי קים ליה לתנא דקרא דוכל בת יורשת נחלה בסיבת הבעל כתיב ירושת שני מטות משמע דלנחלת האס נמי עדינן תקנתא שלא תקוב יותר והכי פירושא דצרייתא הוי הוא אומר וכל בת יורשת נחלה בסיבת הבעל הכתוב מדבר דמיהא תקנתא לנחלת האס וכי תימא בסיבת הבן משמעו וקרא לא אתא למעבד תקנתא אלא לנחלת האב תא שמע לא תקוב נחלה ומיתורא דקראי שמעינן דחד בסיבת הבן וחד בסיבת הבעל ואס כן הוהו דכתב ציה ירושת שני מטות דמשמע דצעי תקנתא לנחלת האס בסיבת הבעל כצד דאשכחינן ציה תקנתא:

אמר ציה רב פפא אציי דאמא שאני התם שכבר הוסבה. אע"ג דכתיב ציה ירושת שני מטות לא קפיד קרא אכחלת האס שכבר הוסבה לבעל אציי: **דליכא תקנתא לנחלת האס א"ל שכבר הוסבה לא אמרינן אין סברה לומר שלא הקפיד הכתוב אכחלת אס אע"פ שכבר הוסבה דכיון דכתיב ירושת שני מטות** משמע דנחלת האס עדינן נמי תקנתא: **אמר ציה רב יימר צרב אשי אי אמרת בשלמא שכבר הוסבה היינו דמתוקמי קראי בין בסיבת הבן בין בסיבת הבעל בו.** רב יימר לא הוה יודע דאציי כי הוה מוקי לקרא בסיבת הבעל מפרש לקרא דמנסינן לה גברא דאצוהי משצטא דאצוהי ואימיה משצטא דאימיה! ולהכי קשיא ליה אמאי ינחא ליה לאוקומי בסיבת הבעל טפי מבסיבת הבן וצין הכי וצין הכי כי

כיון דאמריי שכבר הוסבה נחלה דעיקרה הדשאת לא חשיבא עקירה אלא אי אמרת דלא אמרינן שכבר הוסבה ובעל ירית אפי' כי מנסב לאחד מטתה אביה מאי הוי סוף סוף קא מיעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטה דאבוה ואי אפשר בנחלת לרב יימר דמקשה הכא לא הוה משמע ליה דמינסבא לבעל דאימי' משבטא דאימיה משום הכי מקשה ליה הכי דלא קיימי נסכים בדומיהו. ומשני ליה רב אשי לאציי לעולם אימא לך שכבר הוסבה לא אמרי' ואפי' הכי דבעל ירית מתוקמי שפיר ודקשיא לך הא מיעקרא נחלה תריץ הכי דמיתליד אבוהי משבטא דאבוה ואימי' משבטא דאימיה דהשתא קיימי נסכים כדמיעקרא בחזקת שבט ראובן ושבת שמעון וליכא סיבת נחלה כלל ואם לחושך אדם לומר כיון דבעל ירית וקראי בסיבת בעל

מקראי טובא דלקמן צשמעמינן וצפיריקין דלעיל: אלא ה"ג וכן נומא צתצוצת רבינו גרשום מאור עיני הגולה זכ"ל אמר אציי סוף סוף הא קמתעקרא נחלה משצטא דאימא לשצטא דאצוהי ממאי דלמא שאני הסס שכבר הוסבה ודלמא שכבר הוסבה לא אמרינן אמר ליה רב יימר לרב אשי אי אמרת צשלמא אמרינן שכבר הוסבה פפא דאצוהי משצטא דאימא נחלה משצטא דאימיה לשצטא דאצוהי דמנסינן לה גברא דאצוהי משצטא דאימיה א

(א) גמ' שכבר הוסבה ודלמא שכבר הוסבה לא אמרינן: (ב) רשב"ם ד"ה ויאיר וכו' ופיסור דנסיב בעלמא הוא ואפי' את"ל דהתנא עגמו לו: (ג) ד"ה ופתמנ נמי ס' דנסיב ס' אלא כלומר: (ד) תוס' ד"ה אימא וכו' ונראה לר"י נ"ב וכו' דיוור צפני עגמו:

רבינו גרשום

ואמר ל"י אב"י סוף סוף מאי הוה מועיל הא מיתעקרא נחלה משבטא דאימא דהאי אחתה דהואי משבט שמעון ונפלה ביד בנה של זו והתוה שבט אביה (כל כך) מן ראובן דבתר אבא שייך הבן ואיכא הסבת נחלה שנופלת נחלה אימא שהיתה משבט שמעון ביד שבט ראובן. ומשני רב פפא לעולם בעל לא ירית וקראי בהסבת הבן כתיבי ודקא קשיא לך כי מנסבא לשבט אביה מאי הוי מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא. הא לא קשיא דהא הסבה דהשתא דשבת אימא לשבט אביה על ידי בנה לא חשיבא הסבה נגזרה דשאני התם דאמרינן שכבר הוסבה נחלה מתחלה מנישואין הראשונים של אביה ואמה של בת להיכא דגזרונו מטות אהרדי אע"ג דגזרונו כתיב' שבשעת נישואיה עדיין אחיה קיימן הוהוין לירש את אביה אפי' הכי הוסבה נחלה מתחמת הנינו נישואין הלכך השתא כשבטא יורשה דמתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא לא חשיב' [תוספת] נגזרה שכבר הוסבה מתחלה: אמר ליה אב"י האי לאו תירוצא הוה דאמרת שכבר הוסבה מנישואין ראשונים דהתם הוסבה כתיב' דהשתא דאימא לשבטא דאבא ולא מצין לאוקומי בהסבת הבן כלל דאי יורשה בנה מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא ולא מצין למעבד תקנה בהסבת הבן אלא ש' דבעל ירית ובהסבת הבעל איכא תקנה ואסבה לחוד דאבוה משבטא דאבוה ואמיה משבטא דאימיה דהוה הוה כותה ואי ירית אכתי לא מיעקרא נחלה דאימא דהא בעל נמי אימיה משבטא דאימיה נכסיס דקיימי קיימי: אמר ליה רב יימר לרב אשי אפי' לאציי דאמר לעיל דבעל ירית וקראי בהסבת הבעל כתיבי בעל דאי לאו הכי נמי מתוקמי קראי שפיר דאי אמרת דלא ירית אכתי לא מיעקרא נחלה דאימא דהוה הוה מתוקמי שפיר בין בסיבת הבן בין בסיבת הבעל כתיב' הוה הוה מתוקמי שפיר דההיא עיקרת נחלה דאימא דהוה על ידי בן לא הוה עיקרה דכבר הוסבה מנישואין קמאי וכן בסיבת הבעל הוהיל דמתנסבא לאחד ממשפחת אביה אי לא אמרי' שכבר הוסבה שעל ידי בן לא הוה עיקרה דכבר אכתי מיעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא משום דבעלה בתר משפחת בית אבא שייך אלא

(א) נראה דצ"ל ונחמנ שחל על קדשי קדשים כעל קדשים קים שחל על וכו'.

